

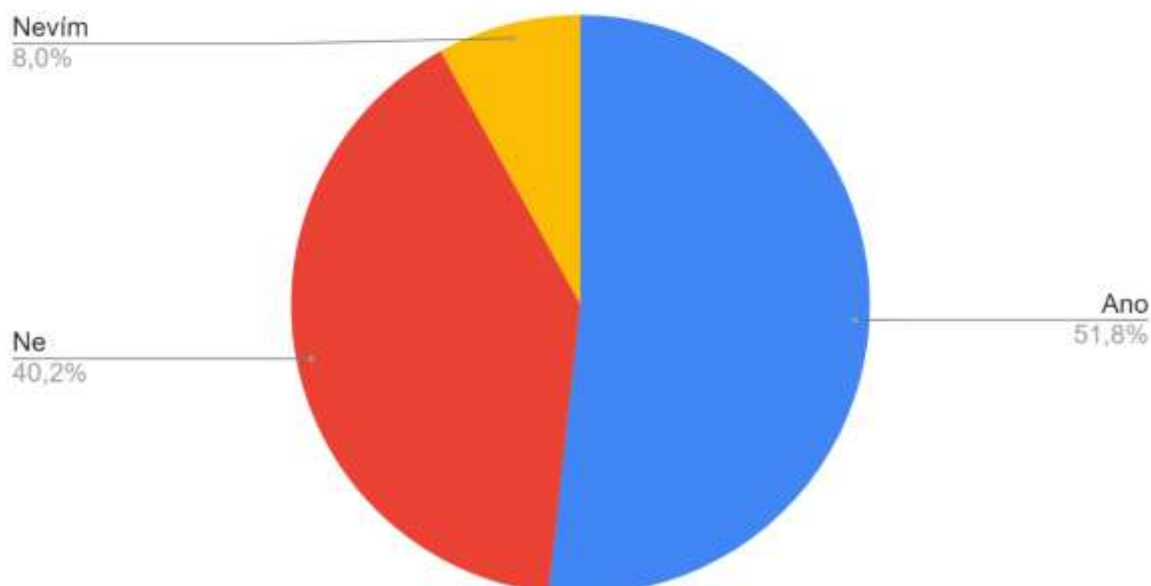
Malí podnikatelé se cítí být státem šikanováni

Praha, 13. června 2024 – Jako určitou míru **šikany** pocituje řada malých a středních podniků a živnostníků **system kontrol** tak, jak je uskutečňován v České republice. Zároveň jsou však přesvědčení, že **stát** v oblasti dohledu nad férovostí prostředí spíše **selhává** a že jeho orgány nepomáhají podnikatelské obci v tom, aby se dostatečně **rychle** dokázala přizpůsobovat **měničímú se legislativnímu prostředí**. To jsou výsledky anketního šetření Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) z května 2024.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků České republiky uskutečnila během května tohoto roku anketní šetření mezi členy na téma kontrolní činnosti státu a četnosti a kvality kontrol. Ankety se zúčastnilo **199 respondentů** z rozličných odvětví ekonomiky, a to 46 % mikrofirem do 10 zaměstnanců a OSVČ, 34 % malých firem do 50 zaměstnanců, 16 % středních firem do 250 zaměstnanců a dokonce 4 % velkých firem nad 250 zaměstnanců.

Jedna z otázek přímo zkoumala, zda respondenti znají z vlastní praxe pocit, kdy množství a způsob provádění kontrol oni sami subjektivně pocítují jako **formu šikany ze strany státních orgánů**. Mírná **většina** účastníků ankety (52 procent) odpověděla **ano**, 40 procent ne.

Setkali jste se s takovým množstvím a postupy kontrol, které by se daly charakterizovat jako šikana?

Samozřejmě v této souvislosti je důležité, které **instituce**, přesněji kontrolní orgány daných institucí, považují respondenti podnikatelské ankety za nejvíce vstřícné a se kterým úřadem mají naopak zkušenosti nejhorší.

Z hlediska **negativního vnímání** mezi podnikateli se staly jednoznačným vítězem **finanční úřady**, jejichž postupy a chování označilo jako nejvíce nepříjemné více než **31 procent** dotázaných. S výrazným odstupem následovaly **oblastní inspektoráty práce** (13,6 %), **krajské hygienické stanice** (12,6 %) a **ČSSZ/PSSZ** (10,1 %). Mezi častěji jmenovanými byly ještě například Česká inspekce životního prostředí, vcelku nepřekvapivě Česká obchodní inspekce a Státní zemědělská a veterinární inspekce (od 5 do 3,5 procenta). Více než pětina účastníků ankety na tuto otázku neposkytla žádnou odpověď (přestože anketa byla anonymní).

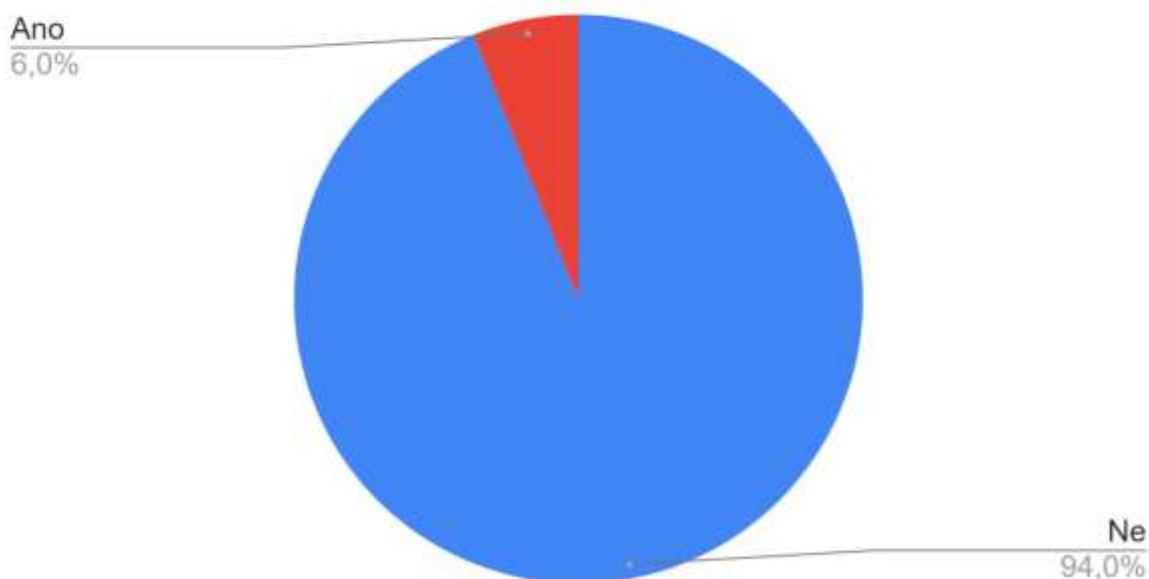
Jako **pozitivní** hodnotili respondenti nejvíce postupy **ČSSZ/PSSZ (33,2 %)**, dále pak **finančních úřadů** (13,1 %) a **krajských hygienických stanic** (12,1 %). V této kategorii se objevovaly také kontrolní orgány oblastních inspektorátů práce, České inspekce životního prostředí, České obchodní inspekce a Státní zemědělské a potravinářské inspekce (od 7,5 do 4,5 procenta).

V souvislosti s hodnocením kontrolních orgánů je však nutné poznamenat, že výše popsané výsledky je potřeba interpretovat s velkou **opatrností** a nedělat z nich přehnané závěry. Potenciál vysokých čísel (pozitivních i negativních) je především u organizací s **plošnou odvětvovou působností** – pochopitelně podstatně více podnikatelských subjektů a živnostníků se potká s kontrolou finančního úřadu než s kontrolou České národní banky či Energetického regulačního úřadu.

Například kontrolní **pravomoci ERÚ** se podnikatelů mimo oblast energetiky dotýkají pouze **okrajově**. Za poznámku stojí, že do energetického sektoru se v rámci ankety zařadily čtyři společnosti. Za negativní příklad přístupu ke kontrolám z nich ERÚ označila jenom jedna, dvě naopak za příklad pozitivní. Avšak vedle toho bylo za nejvíce negativní příklad označeno ERÚ ještě třikrát firmami z oblasti služeb a výroby (což může být dáno například tím, že vedle hlavní podnikatelské činnosti produkují energii).

Zatímco jsou kontroly provázeny podle názoru většiny podnikatelské obce nepříjemnými až šikanózními projevy, respondenti je **nespojují s korupcí**.

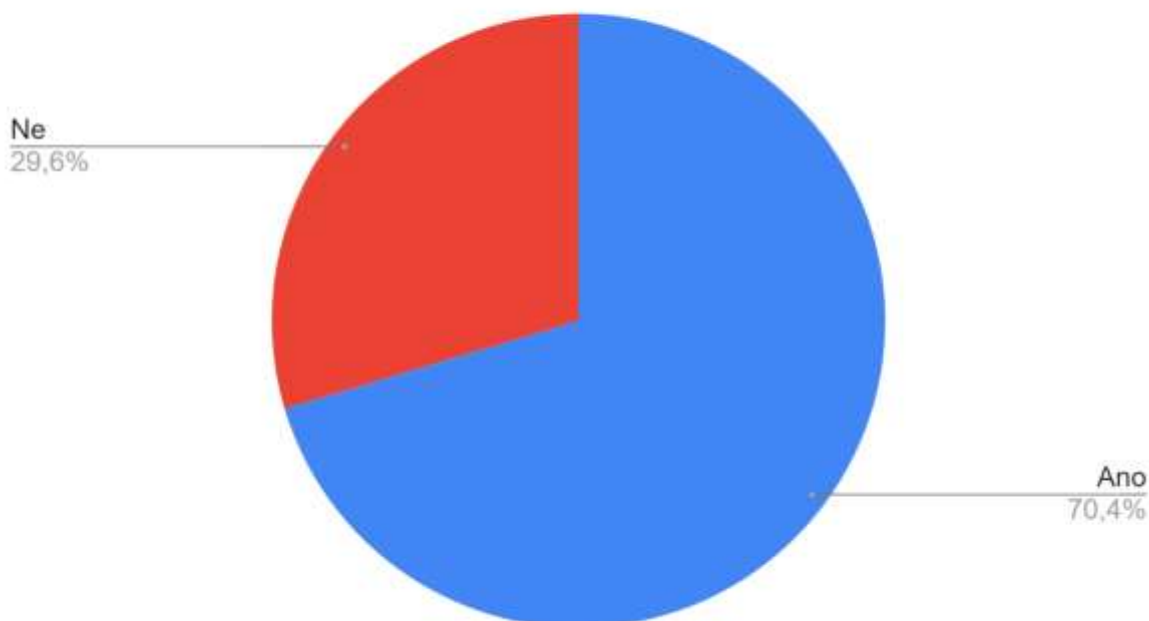
Setkali jste se někdy s požadavkem kontrolující osoby o úplatek?

Pouze šest procent dotázaných uvedlo, že se někdy **setkali s požadavkem na úplatek** výměnou za větší vstřícnost kontrolního orgánu. Jde o podstatně méně častou odpověď, než by asi většina očekávala a zdá se, že malé a střední podniky a živnostníci skutečně nemají činnost kontrolních orgánů spojenou s vymáháním úplatků.

Přesto by podnikatelé uvítali zřízení **úřadu ombudsmana** pro malé a střední podniky a živnostníky. To nelze interpretovat jinak než jako zjevnou **poptávku po mechanismech**, které by podnikatelskou veřejnost pomohly **chránit** od pocitované **zvůle a šikany** ze strany státní moci.

Uvítali byste zřízení ombudsmana pro malé a střední podniky?

Je očividné, že tato potřeba plyne z nedobrych osobních zkušeností, jaké mají podnikatelé a podniky z diskusí s kontrolními orgány. Například **šedesát procent** respondentů vypovědělo, že v minulosti **rozporovali** výsledky kontrol, přičemž v **pětině** případů jim kontrolní orgán na námitky **vůbec neodpověděl**, ve více než **osmi** procentech dorazila odpověď až **rok** po stížnosti a skoro ve **dvaceti** procentech pak **půl roku** po stížnosti. Podobně skličující může být, že ve dvou třetinách kontrol není kontrolovanému subjektu či osobě kontrolním orgánem dostatečně **vysvětlen rozsah jeho pravomocí** a oprávnění.

Obzvláště zážející pak je, že téměř ve **14 procentech** případů nebyl podnikateli vůbec **výsledek kontroly sdělen**, což je vskutku zpochybněním samotného principu této činnosti.

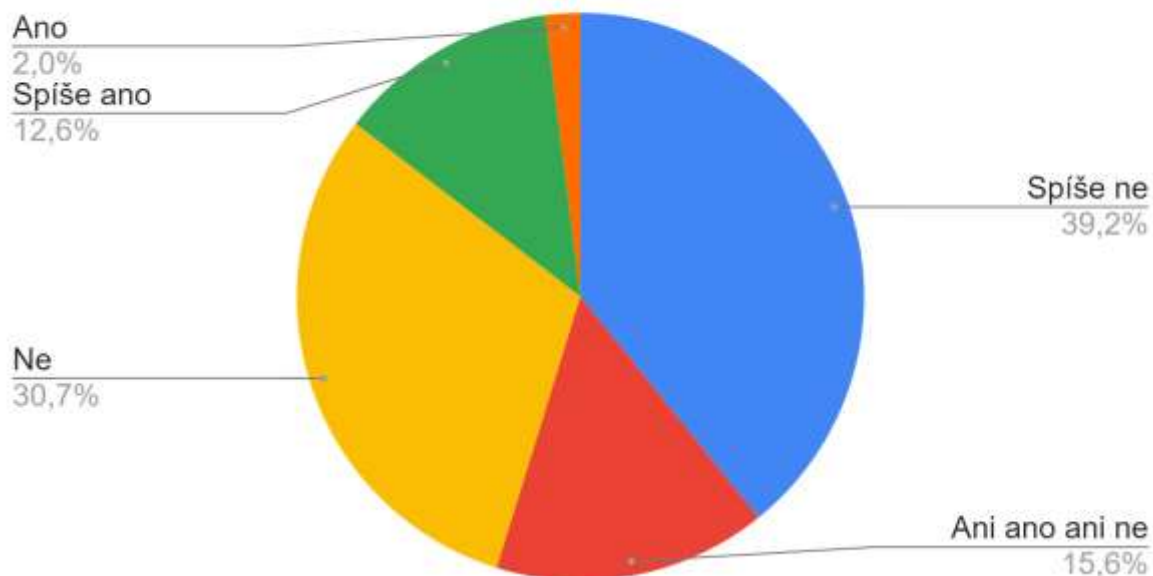
Pak je celkem logické, že podnikatelé nemají pocit, že by kontroly byly nějak **užitečné** a zlepšovaly podnikatelské prostředí. Více než **65 procent** dotázaných uvedlo, že jim **nikdy** kontrola nepomohla odstranit **existující či potenciální nedostatky** v jejich činnosti a podnikání. Pouze necelých **30 procent** připustilo, že tomu bylo naopak a kontrolní činnost jim umožnila **vyhnout se budoucím problémům**.

Podnikatelé také vyjádřili značnou skepsi nad tím, že přes zjevně někdy horečnatou kontrolní činnost se státu **nedaří** plnit funkci **autority**, která dohlíží na **férové podnikatelské prostředí**. Jednoznačně **popírá** úspěch státních orgánů v této věci **30,7 procenta** respondentů, jako **spíše**

neúspěšnou tuto misi vidí dokonce **39,2 procenta** dotázaných. To znamená dohromady **69,9 procenta**, což lze označit za **drtivý neúspěch státu** na tomto poli (přínejmenším dle hodnocení podnikatelské veřejnosti).

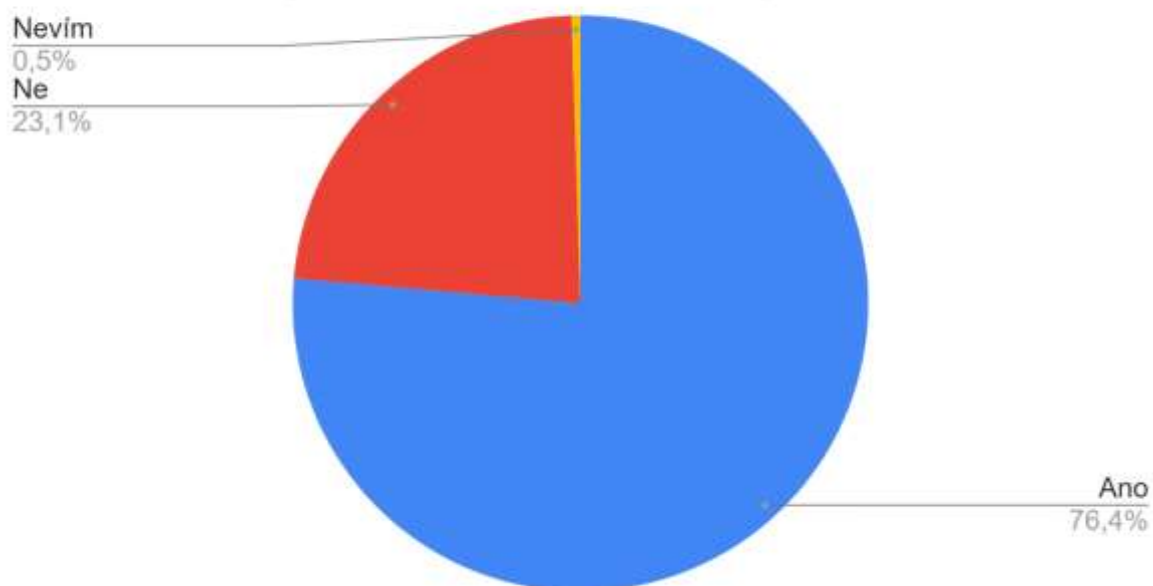
Jako **dostatečnou** nebo **více méně dostatečnou** hodnotí činnost státu při dohledu na férové podnikatelské prostředí pouhých **14,6 procenta** účastníků ankety.

Zajišťuje podle vás dostatečně státní správa funkci dohledu na férové podnikatelské prostředí?

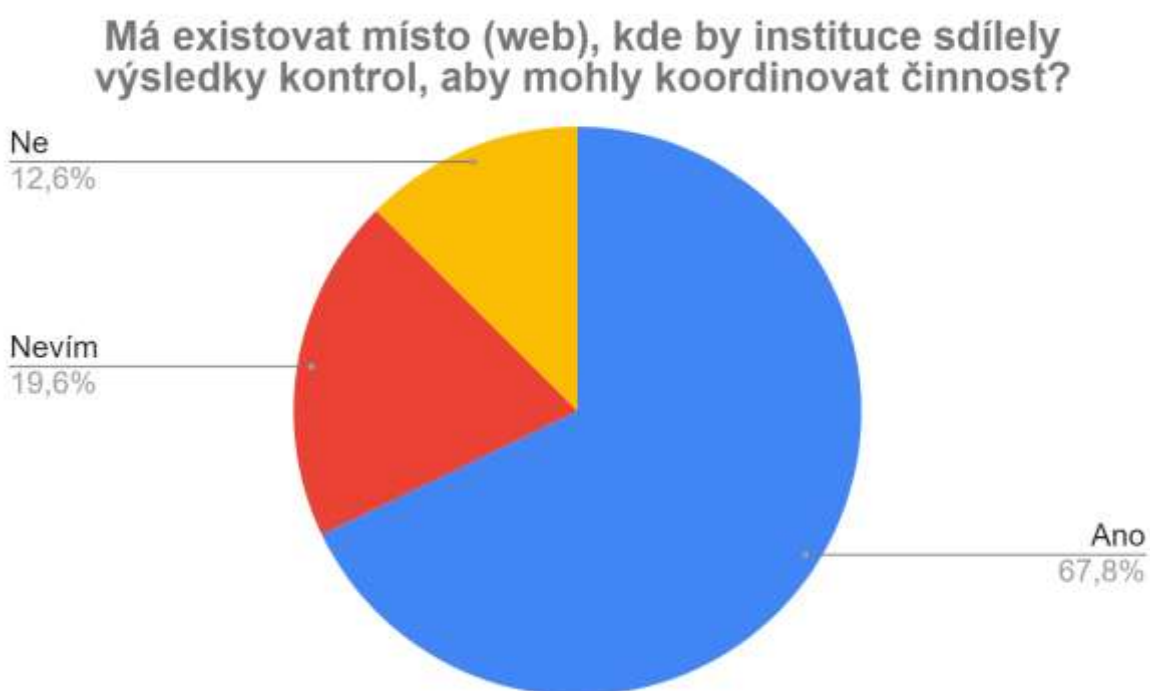

Přítom kontrolní činnost je zjevně **velmi intenzivní**. Za minulý rok absolvovalo **alespoň jednu kontrolu 76,4 procenta** respondentů.

Byli jste během minulého roku (2023) podrobeni kontrolám ze strany státních úřadů ve vašem podnikání?

Obvyklý počet kontrol je zjevně poměrně značně závislý na **oblasti podnikání**, což nicméně samo o sobě není překvapující již jenom proto, že vedle již zmíněných **obecných** kontrolních orgánů (daně, pojistné, inspektorát práce) existuje řada institucí zabývajících se konkrétními činnostmi (typicky Česká zemědělská a potravinářská inspekce). Nicméně někteří respondenti uvedli za rok **i více než deset** či dokonce několik desítek kontrol (včetně několikanásobných kontrol ze strany Cizinecké policie). Není proto překvapením, že podnikatelé **velkou většinou** podporují myšlenku **kontrolního webu** nebo jiného způsobu shromažďování výsledků kontrol. Zde by se kontrolní orgány navzájem **informovaly** o uskutečněných kontrolách, což by zabránilo alespoň častým **duplicitám** kontrolní činnosti. Zároveň by mohlo jít o prostor umožňující podávání odvolání nebo doplňování údajů požadovaných kontrolním orgánem.

Co se týká **intenzity** kontrolní činnosti ze strany jednotlivých institucí (každý respondent mohl jmenovat tři nejobvyklejší), pak **největší počet** podnikatelů je **nejčastěji** kontrolován ze strany **ČSSZ/PSSZ** (63,8 %) a **finančních úřadů** (42,2 procenta). Za nimi pak následují s téměř 39 procenty krajské hygienické stanice a okresní inspektoráty práce. Kolem dvaceti procent respondentů pak do svého výběru zařadilo také Českou obchodní inspekci a Českou zemědělskou a potravinářskou inspekci.

Závěrem

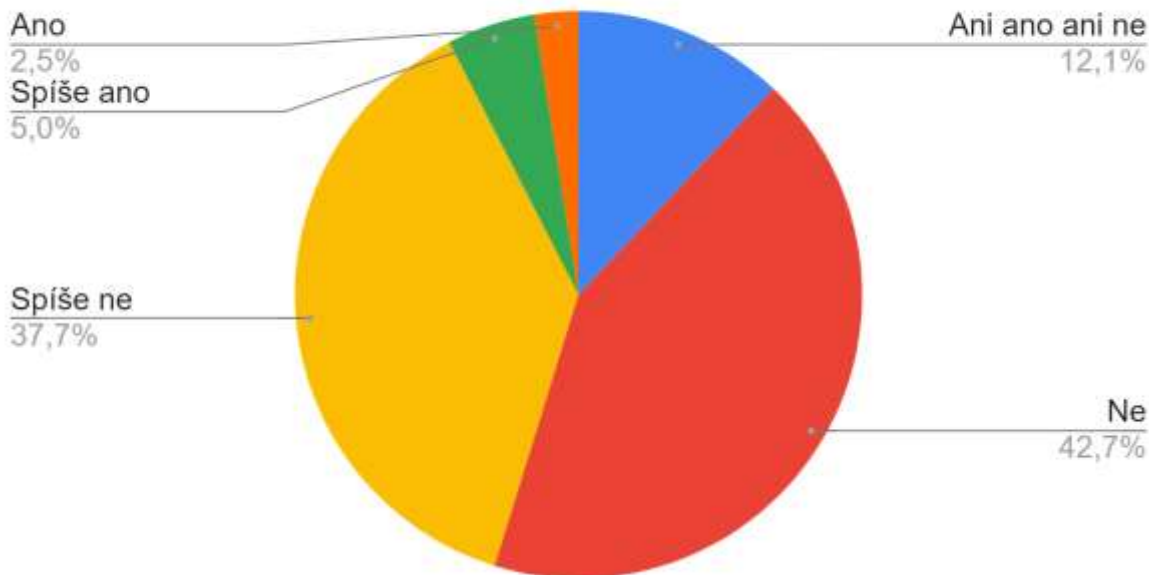
Výsledky relativně **reprezentativního anketního šetření** (prakticky 200 respondentů) ukazují jednoznačně, že podnikatelská veřejnost s řadou aspektů **kontrolní činnosti** tak, jak ji vykonávaly v minulosti a vykonávají v současnosti orgány státní správy a vládní instituce, **není spokojena**.

Podnikatelé by si přáli **více koncepčnosti** do kontrolní činnosti (odstranění duplicit), podpořili by více **preventivní** a méně represivní charakter kontrol, ocenili by větší **vstřícnost** kontrolorů.

Obecně je kontrolní činnost státu vnímána jako spíše zdržování a jako činnost, která podnikatelskému prostředí **nepřináší** téměř žádný **hmatatelný užitek**, který by bylo možné postavit proti nesporným **nákladům** podnikatelů spojeným s příslušným reportováním státním

kontrolním orgánům. Obtíže vyvolané časovými i reálnými finančními náklady, které jsou pro podnikatele spojeny s kontrolní činností státu, pociťuje jako obtěžující téměř sedmdesát procent dotázaných.

Pomáhá podle vás státní správa vaší firmě přizpůsobovat se změnám v legislativě?

Rozpaky podnikatelů jsou vidět i z odpovědi na otázku, zda ze strany státu vnímají **pomoc s přizpůsobováním se legislativě**. Odpověď ne a spíše ne zvolilo celkem 80,4 procenta dotázaných, odpověď ano a spíše ano pouhých 7,5 procenta účastníků ankety.

Lze tedy říct, že jak se podnikatelé na jedné straně cítí státem až **šikanováni** jeho kontrolní činností, na druhé straně u něj **nenacházejí pomoc** při přizpůsobování se změnám vyvolaným činností státu (především změnám legislativy).

Za velmi **pozitivní zprávu** lze označit alespoň to, že podnikatelské prostředí **nemá** státem uskutečňovanou kontrolní činnost spojenou s **vymáháním úplatků** a s korupcí.

AMSP ČR sdružuje od roku 2001 na otevřené, nepolitické platformě malé a střední podniky, živnostníky i spolky. Je hlavním reprezentantem nejširšího podnikatelského segmentu v ČR, vedle legislativy, exportu, inovací, vzdělávání a financování MSP se zaměřuje na rodinné firmy, řemeslníky, začínající podnikatele, lokální producenty a pěstitele, malé gastro provozovny, podnikatele 55+, ženy v podnikání a další aktuální témata, jako jsou digitalizace, ESG, udržitelnost apod. www.amspace.cz.